

روزگار تار تحریم و فیلترینگ برپود گلیم

حسام الدین اسلاملو

گزارش

«وضعیت خیلی خرابه. قیمت نخ‌ها خیلی گرونه ولی گلیم‌ها ارزون. حتا هیچ بافنده‌ای حاضر نیست گلیم بفافه. دیگه بافنده‌ها ذوقی ندارند بیافند چون دلال‌ها به قیمت ارزونی گلیم‌ها رو میخرن و خیلی از بافنده‌ها بیمه نیستن.» گلیم شیرکی پیچ سیرجان در سال‌های اخیر جهانی شد و بر سر زبان‌ها افتاد. از آن روز بسیاری از علاقتمندان به حرفه قالی‌بافی و گلیم در این کلاس‌ها ثبت‌نام کردند به امید داشتن یک آینده درخشان در بازار کار. اما این امید به آینده، آن طور که انتظار می‌رفت روند خاص خودش را طی نکرد. به گونه‌ای که ورق برگشت و تحریم چرخه‌ی اقتصاد گلیم را حداقل تا مدتی نامعلوم متوقف کرد.

زنی که شغلش کار خدماتی در خانه‌ها بود تعریف می‌کرد که از درآمد قالی‌بافی و گلیم‌بافی سه بچه‌اش را از آب و گل درآورده و حتا یکی‌شان را به دانشگاه هم فرستاده و مخارجش را داده ولی پس از تحریم‌ها و گران شدن نخ، دارش را جمع کرده و به آشنایان سپرده تا کارهای خانگی‌شان را به او بسپارند. از او می‌پرسیم مشکل اصلی از کجاست و پاسخ می‌دهد: «همین که گلیم‌ها ارزون هستن و بافنده‌ها بیمه نیستن، بزرگترین مشکل است. بازار گلیم خیلی خرابه و کسی به فکر بافنده‌ها نیست. به خاطر اقتصاد کشور هیچ گلیمی خرید و فروش نمیشه.»

او معتقد است که در این شرایط بیشترین ضربه را بافنده‌ها خورده‌اند چون پولی که از بافتن گلیم به دست می‌آوردند را خرج زندگی روزمره‌شان می‌کردند اما: «الان همون پول هم تو دستشون نیست. کاشکی محبت می‌کردند و یه وام زنجیره‌ای برا بافنده‌ها می‌داند که تو این اوضاع حداقل بتونن برا زندگیشون خرج کنن. هم اینکه بافنده‌ها بیمه بشن و دستمزد بافنده‌ها را بالا ببرن. میگن فعلا سایت‌ها بسته هست و بیمه نمی‌کنن.»

بافنده‌ی دیگری می‌گوید: «من ۱۵ سال گلیم می‌بافم برای خرج زندگی. از ۵ یا ۶ سالگی گلیم‌بافی رو از مادرم یاد گرفتم. اگه سرمایه داشتم، کارگاه گلیم‌بافی راه می‌انداختم تا هم گلیم را به دیگران یاد بدم و هم از این راه می‌تونستم درآمدزایی کنم. ولی متأسفانه کارگاه ندارم ولی آرزو دارم کارگاه گلیم‌بافی داشته باشم.»

او نیز روایت مشابهی دارد: «گلیم‌بافی در سال‌های قبل عالی بود و درآمد خوبی داشت. مردم گلیم می‌خریدن.»

ولی متأسفانه امسال به خاطر تحریم بازار خارجی این کالا از دست رفته و استقبال داخلی هم از گلیم‌بافی به علت گرانی نخ، رنگرزی، دار و... کم بوده. او امیدوار است که خیلی زود این مشکلات از سر راه اقتصاد گلیم برداشته شود: «آرزو دارم هنر اصیل ایرانی نه تنها در جهان بیشتر شناخته بشه که حتا کارهامو بتونم به خارج از ایران بفروشم.»

او که چندی‌ست به بافت گلیم مشغول است، تاکنون به واسطه‌ی این پیشه توانسته بخش زیادی از مخارج زندگی خودش را از همین راه تامین کند اما از این به بعد را مطمئن نیست: «گلیم‌بافی یک هنر اصیل ایرانی است، ولی متأسفانه به نظر می‌رسد در این سال‌ها این هنر تا حدود زیادی به فراموشی رفته است و کسی قدر آن را نمی‌داند و توجهی بدان نمی‌شود.»

از طرفی گرانی‌های اخیر به این صنعت هم ضربه وارد کرده است چرا که از یک سو هزینه‌ی رنگرزی بالا رفته است و از طرفی قیمت نخ ولی در مقابل قیمت خرید گلیم دست‌باف جهش آنچنانی نداشته. صادرات گلیم هم که متأسفانه با مشکل برخورد کرده. با تحریم جدید علیه ایران که از سوی آمریکا وضع شده است؛ صادرات دچار کاهش شد. به خاطر همین امر و معاش که تا پارسال خوب بود الان خوب نیست.

الان دیگه مشکل داریم. گلیم‌بافی در سیرجان خیلی مشکل دارد و گلیم‌باف‌ها در سیرجان هنوز نتونستند به صورت مستقل کار کنند و هنوز به دلالان وابسته هستند و این آسیب زیادی به گلیم‌بافان زده است چون حق گلیم‌بافان ضایع می‌شود و بیشتر درآمد به جیب دلالان می‌رود. خدا شاهد است ساعت ۵ صبح بیدار می‌شوم و تا ۷ یا ۸ شب روی دار کار می‌کنم اما پول کمی برای گلیم به ما می‌دهند! من از بس گلیم بافتم، چشمم ضعیف شدن. به خاطر همین عینک زدم و کرم، پام، زانوم و گردنم و چشمم و دست و انگشتم خیلی درد میاد. تحملش می‌کنم باید کار کنم پول در بیاریم برای خرج زندگی خانواده‌م. کاش مسئولان کاری می‌کردند تا بافندگان بی‌نیاز به دلالان باشند.» او گلیم‌بافی را فقط یک هنر نمی‌داند و از فرهنگ آن نیز حرف می‌زند که باید حفظ شود: «این هنری است که بیانگر آداب و رسم و رسوم و فرهنگ ماست و به نظر من شایسته نیست با این هنر به این شکل برخورد شود. مسئولان باید به توسعه‌ی این هنر فکر کنند و به دنبال راهکاری باشند تا از کسانی که در این حوزه فعالیت دارند، حمایت کنند.»

مهم‌ترین درخواست او از مسئولان حمایت از قشر بافندگان گلیم است که شامل داشتن امنیت شغلی، بیمه درمانی مناسب و... است.

او به جز گلیم، قالی سه‌کله هم می‌بافد و می‌گوید: «شاید در نگاه اول همه‌ی گلیم‌ها و فرش‌ها یک جور به نظر برسند با کمی تفاوت در طرح و رنگ، اما دنیای فرش و گلیم پر از همین تفاوت بافت‌ها و رنگ‌ها و طرح‌هاست. هر شهر طرح خاص خودش را دارد و طرح‌های ریز، گران‌ترند. قیمت گلیم‌های که با پشم خالص بافته می‌شوند هم فرق دارد و به میزان استفاده از پشم قیمت هم بالا می‌رود ولی متأسفانه مردم گلیم ارزان می‌خرند.»

به نظر او از فرصت نامگذاری سیرجان به عنوان شهر جهانی گلیم استفاده نشده است: «خوشحال بودم که گلیم سیرجان ثبت جهانی شد ولی بعدش هیچ گونه حمایتی از بافندگان این هنر در سیرجان نشد، فقط اقدامات نمایی در حد حرف و بازدید بود.»

و مدتی‌ست به فروش اینترنتی دست‌بافته‌هایش روآورده بوده که حالا با فیلتر شدن اینستاگرام به مشکل برخورد کرده است: «باز تا قبل فیلترینگ می‌شد چندتا از کارهام رو اینترنتی بفروشم. عکس گلیم رو توی اینستاگرام می‌ذاختم و جواب مشتری‌ها رو زیر کامنت‌ها و توی دایرکت می‌دادم.»